

Kasakoita Kauhavalla

Elettiin vuotta 1916. Ensimmäinen maailmansota oli ollut ”käynnissä” jo kohta kaksi vuotta. Muistamme, että Suomi oli silloin vielä Venäjän vallan alainen, tavallaan venäläinen maa, ainakin venäläisten mielestä, ei oikein suomalaisten. Sodan aikana olivat venäläiset sijoittaneet miehitysjoukkojaan useille tärkeille paikkakunnille maassamme. Näiden joukkojen tarkoituksena oli ilmeisesti olla torjumassa mahdollisia vihollisen mihinousuyrityksiä ja myöskin estämässä pelättävissä olevia suomalaisten kapinayrityksiä. Eihän suomalaisten uskollisuuteen siten ”helmikuun manifestin” päivien ollut suurestikaan luottamista. Myöskin itärintamalla pitkiä aikoja taisteluissa olleet joukko-osastot saivat Suomeen jouduttuaan tilaisuuden lepotuokion viettämiseen.

Kevään kuluessa yllä mainittuna vuonna oli huhuna kerrottu, että tällainen venäläissotilaitten sijoitus Kauhavalle olisi odotettavissa. Vaikka tieto tuntuikin kovin vastenmieliseltä, oli siinä tippa ylpeilemisen aihettakin: Kauhavakin on siis siksi tärkeä paikka, että senkin täytyy näin huomioida! Kun sitten kevään edetessä kulki Kauhavan keskustan kylissä Sippolasta Autioon asti talosta taloon ja tallista talliin venäläisiä sotilaita tehden kummallisia hieroglyfejään tallien ovien yläpuolelle, oli uskottava aikaisemmin liikkuneet huhut totta tarkoittaviksi. Ne tallimerkit olivat tietenkin venäläisiä, meille tuntemattomia kirjaimia ja tarkoittivat kai montako hevosta mihinkin talliin sopi sijoittaa. Tallit olivatkin kesäaikaan kokonaan tyhjinä maanviljelijäin hevosten ollessa yötä päivää ulkona, päivän työssä, yön laiturilla.

Jännittyneinä odotettiin tapahtumain kehitystä. Kuultiin ennakoita jo sekin, että tulijat olisivat kasakoita. Huh, kasakoita! Eivätkö ne olleet juuri kasakoita, jotka isonvihan kaameilta ajoilta olivat kaikkein kamalimpina muistoon jääneet! Mitähän ne nyt mahtavat tehdä? Miksi lainkaan tulevat tänne rauhallisten ihmisten joukkoon? Tapahtuneekohan nytkin jotain kauheaa? Edellisen talven aikana oli kylläkin Kauhavalta kadonnut parikymmentä nuorta miestä. Amerikkaan oli sanottu lähteneen, mutta eihän sinnekään oikein näin sodan aikana. Tiesipä joku, että olivatkin menneet Saksaan, Venäjän vihollismaahan. Tullevatkohan kenties siksi – kostamaan. Kukapa arvaisi. Kesäkuun puolivälissä kerrottiin, että nyt huomenna niitten pitäisi tulla. En tiedä kenelle ja mitä kautta tiedot olivat kulkeneet, mutta todeksi sekin tieto osoittautui. Meitä oli muutamia pojanvesseleitä kaiken aamua jännittyneinä pälyillyt Lapuan tien suuntaan, josko mitään merkillistä tulisi näkyviin. Päivän ehdittyä puoleen alkoi näkyä! Lapuan tielle ilmestyi ratsastava joukko, joka eteni hiljaista vauhtia Pernaan kylää kohti. Kärjessä ratsastavien jo ohittaessa Hemminginkin kylän, tuli Lapuan tielle yhä vain uusia ratsastajia. Vihdoin lähti joen eteläpuolistakin tietä kohden Sippolan kylää vaeltamaan pitkä jono. Nyt, nyt ne ovat kohdalla. Emme uskalla mennä aivan maantien viereen töllistelemään, vaan tuolta kivenheiton päästä suurten koivujen suojasta seuraamme vakavaa näytelmää. Niin, siinä nyt on niitä kasakoita. Joukko on varsin synkän näköinen. Miehillä on öljytakit (sadetakit) päällään, huppu vedettynä päälle. Niin, oli todellakin tainnut sadella, vaikka jännätessämme tuskin olimme sitä lainkaan huomanneet. Miehillä oli pitkä miekka vyöllä, kivääri selässä ja keihäs käsivarteen tuettuna sekä aika pakkaus vielä tavaraa selässä. Kamalimmalta tuntui tuo pitkä rautakärkinen keihäs, joka silloin vielä kuului tärkeänä osana heidän varusteisiinsa. Jospa nuo vaikka huvin vuoksi heittäisivät tuolla keihäällänsä –vaikkapa meitä. Parasta siis pysyä turvallisen välimatkan päässä. Eiväthän he meitä huomanneet –eivät ainakaan olleet huomaavinaan – eivätkä keihästäneetkään meitä, ohi vain menivät rauhallisesti. Vihdoin kääntyi joukosta osa taloihin menevälle kylätielle jakaantuen kullekin määrättyyn majoituspaikkaan. Orenburgin kasakat, yhteensä noin 1000 ratsumiestä kaukaa Uralin ja Kaspian aroilta, olivat saapuneet Kauhavalle. Kummasti kohtalo ihmisiä kuljettaa!

Niin oli sitten aloitettava rinnakkaiselo kaukaisten vieraitten ja paikkakunnan asukkaitten kesken. Kuinkahan tuo rupeaisi luonnistamaan. Odotettua paremminhan se rupesikin menemään. Vieraat

antoivat paikallisten asukkaiden touhuta rauhassa omissa töissään ja vieraita ei tietenkään olisi uskalletukaan häiritä. Kesän päivät jatkuivat. Kasakat kävivät helpohkoissa harjoituksissa, tämä oli heille siis selvästi lepoaikaa. Vapa-aikoinaan monet tekivät tuttavuutta paikallisten asukkaiden kanssa. Useat heistä olivat jo edellisessä suomalaisessa majoituspaikassaan oppineet jonkin verran suomenkieltäkin, niin että hyvällä tahdolla voitiin toistaan ymmärtääkin eli "jummartaa", kuten kasakat sen sanoivat. Vähilläkin sanoilla saatettiin tulla toimeen, kuten esimerkiksi silloin, kun vieraat halusivat herkutella ja lähtivät taloista kanoja ostamaan. "Kana on?" tai "kana jeis", sanoivat he ja siitä jo ymmärrettiin asia. Kauhavalainen "joo" vastauksena tuli ymmärretyksi ja kanakauppa syntyi. Kielteisessä tapauksessa riitti päänpudistus ja sana "niet". Oppipa naapurin emäntäkin, vaikka oli jo vähän ikäihminen, venettä niin paljon, että kun kasakka olisi halunnut maksaa hänelle joistakin saamistaan herkuista ja kyseli: "Mitä se maksa?" vastasi emäntä: "Niatua, ei niistä mitään, ei niatu mitään maksa". Kasakat huomasivat, että joskus heitä pelättiin. Kerran eräs kasakka kysyikin sitten erältä emännältä: "Mitä sinä meitä pelkä? Ei meitä tarvitse pelkää. Meillä sama Jeesus kuin teillä". Tämä rauhoittikin suuresti pelkäävää emäntää.

Kasakkain iltapuhteitten seuraaminen oli kyläläisille jännittävää. Vapaa-iltoina kerääntyi heitä jonkin majoitustalon pihaan, jossa pistivät soitoksi ja tanssiksi. Joku miehistä haki balalaikkansa, jota alkoi näppäillä ja miehistä muutama kerrallaan alkoi suorittaa Kauhavalla ennen näkemätöntä merkillistä tanssiaan. Kukin heistä suoritti omia itsenäisiä liikesarjojaan milloin seisaallaan milloin kyykysillä, milloin ketteriä kuperkeikkoja pyörähdellen. Kumman kevyesti ja joustavasti se kävi. Sanoimme sitä "kyykkyryssäksi". Karjalaisten "tripatska" on suunnilleen samanlaista poukottelua ja ponnahtelua. Emme vain olisi sellaisessa kilvassa mitaleille päässeet. Kun kello joutui kymmenen tienoihin illalla, kokoontui koko kylään majoitettu miehistö "iltahuutoon" Hermannintuvan suureen pihaan. Torvella soitettiin merkkisoitto "signaali", jonka jälkeen paikalle tullut upseeri tervehti joukkoa ja päinvastoin. Emme tietenkään ymmärtäneet sitä alkuunkaan, mutta sanoimme upseerin kysyvän: "Söiskö pojat sianlihaa?", johon pojat vastaavat: "Söis, söis, kun vain sais!" "Hospotipomilui" oli eräs venäjänkielinen sana, jonka olimme muun sopotuksen seasta kuulevinamme, sitäkään ymmärtämättä.

Veikko Vuolle (Kauhavan Joulu 1961)